

LA FARGA

V I S T A D E S A L T

- SALT abans de «SALTUS»
- La ciència i la recerca...
- Els mitjans de comunicació...
- Arqueologia Industrial...

...a SALT

Any IX / Núm 86 / Març / 1987

VIDA DEL CASAL

Comunicació

M'ha impressionat la lectura de l'escrit d'en Jaume Curbet, a La Farga del mes de gener, perquè a aquest home mai li falla la comunicació, i m'explico; durant els penosos anys de lluita per la independència de Salt, va ser l'únic que sempre va mantenir unes relacions dialogants amb la Comissió de Salt, i sempre buscava el diàleg en lloc de l'enfrontament; per tant, en aquest mes que celebrem la independència de Salt, just és reconèixer els seus esforços que no trencar la baralla.

Si no hagués estat per la seva capacitat de diàleg, de segur que la cosa hauria anat molt més per llarg, o s'hauria degenerat en desqualificacions personals que no haurien portat enlloc. Per tant, Jaume, «chapeau».

Sense voler donar-me importància, crec que el dia que va començar a entendre el tema de Salt, va ser en una de les múltiples i freqüents reunions que va mantenir amb gent de Salt, en la qual jo era present, acompanyant altres membres de la Comissió. I llavors, en un punt de la reunió, una persona del seu partit (P.S.C.) va dir-li: «Mira, Jaume, perquè ho entenguis bé, m'estimo més que em mani la dreta de Salt, que l'esquerra de Girona».

La cara d'en Jaume va ser un poema, la seva estupefacció era monumental, com podia aquell «esquerranós» de tota la vida dir-li això?».

Varen haver-n'hi que varen rectificar, perquè és de savis, i els altres ho varen fer de bon grat per força, però varen rectificar, que al cap i a la fi era el que es buscava.

De vegades hem comentat amb antics membres de la Comissió com va ser de benefició per a Salt que la miopia d'alguns no dotés de continguts reals el Consell Municipal de Salt, que es va crear per l'Ajuntament de Giorna, ja que si s'hagués pres seriosament el tema i haguessin decentrat una mínima part de serveis, la cosa podria haver funcionat i de mica en mica la Independència s'hauria anat oblidant. Sortosament no es varen prendre les coses amb la seriositat que requeria la qüestió i això va abocar-nos a la Independència com a única sortida. Gràcies per la vostra miopia.

Per molts anys tinguis bona comunicació, Jaume.

Joan Boada

CARTES A LA FARGA

Què passa amb correus?

Sr. Director:

Des de fa uns mesos rebo LA FARGA - Revista de Salt molt tard. Potser una part de culpa la tenen entre el Consell de Redacció, la compaginació i la impremta, no ho sé. El que sí és veritat és que gent i socis del Casal que vivim a prop, uns reben LA FARGA un determinat dia i els altres, fins al cap de 10 o 15 dies després; no ens la porten a casa nostra.

Ho he preguntat a gent de la junta del Casal i m'han dit, que totes les revistes es porten directament a Correus, i que la tasca dels qui la pleguen i tenen cura de la distribució és en aquest sentit exemplar, ja que al cap de poc d'arribar la revista de la impremta es preocupen que es porti a Correus.

Què passa amb Correus de Salt? Sembla com si no tinguéssim una oficina com cal. Ara que en tenim una de nova tenim més problemes que abans... Per cert, no passa només amb LA FARGA, sinó amb moltes cartes i impresos. Així mateix cal dir que la invitació del vermut de Sant Esteve del Casal, la vaig rebre a mitjan febrer... I com jo, molts. No sabia si era una broma, i ens invitaven per a St. Esteve de 1986 o per Sant Esteve de 1987... Realment, Correus de Salt no funciona, i no s'hi donen explicacions.

Crec que des de LA FARGA, com a revista del poble, cal fer difusió d'aquest problema. Correus, és un servei públic que tots paguem, i cal exigir una rapidesa i puntualitat en el repartiment de cartes... Ah! i no volem que LA FARGA (i tota la resta de cartes i impresos) s'apilonin dies i dies al local del carrer de Francesc Macià, com si a ningú importés. Senyors, cal ser seriosos... No volem més retards!

Atentament,

E. Nadal i Arnau

Jaume Curbet i Hereu:

Després de rellegir els teus dos folis publicats a LA FARGA de gener he recordat que ja en les eleccions municipals del 1973 ens vares ajudar en l'intent de trencar la inèrcia franquista a l'Ajuntament del nostre Poble. Com bé recordaràs, els «senyors» que tenien la Casa de la Vila en propietat varen manipular els resultats d'aquelles eleccions i la nostra candidatura no va arribar enlloc.

En el 1973, doncs, ens encoratjaves a treballar per la nostra independència. Ens vares venir a recordar que havíem de lluitar per les nostres llibertats.

Gràcies.

Jaume Bosch i Termes

Venda i reparació de bicicletes, velomotors i motos

**MOTOS
CATALUNYA**

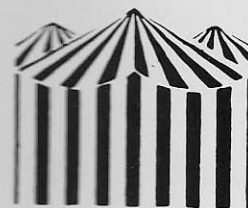

PERE TEIXIDOR

MONTESA • PEUGEOT • VESPINO • DUCSON
HONDA PUCH • DUCATI • VESPA • DERBI

Carrer Major, 307 - Tel. 23 93 67 - SALT

**Emili
Crous**

ENVELATS

LLOGUER DE CADIRES • ENVELATS
ADORNAMENTS • PISTA PARQUET

St. Jaume, 14 Tel. 24 16 47 SALT (Girona)

ANY IX - N.º 86
MARÇ 1987

Els mitjans de comunicació a Salt

Salt no ha pas tingut una tradició molt rica en el camp dels mitjans de comunicació. Si fem una excepció del període republicà on «El Poble de Salt» i «Despertar», entre altres, eren un mitjà de comunicació habitual en un àmbit on els esdeveniments socials i polítics estaven en primer pla, cal afirmar que hi ha un ampli buit en aquest sentit, en el si de la vida saltenca.

Posteriorment, després de la Guerra Civil i fins molt entrat els anys 60-70, el buit és pràcticament total. Uns pocs números de «Flama», uns altres pocs del butlletí «Patronat Parroquial» i de «L'Associació de Veïns», serien les poques mostres que els saltencs podríem presentar.

Un cas excepcional, per la seva freqüència (anual) i la seva regularitat, serien els «Programes de la Festa Major», gràcies als quals teníem una certa constància gràfica i escrita del que va passar a la nostra vila els anys 40, 50 i 60.

Avui, els mitjans de comunicació fets des de la nostra vila, si bé no han entrat en un període de consolidació total (especialment en la premsa escrita), sí que hi ha una pluralitat, alhora que tenen un protagonisme molt més accentuat que anys enrera.

Per una altra banda tenim «Ràdio Salt», ja plenament assentada i al peu del canó de tot el que és notícia i participació quant a entitats.

Per l'altra, la nostra pròpia revista «LA FARGA», que té ja 8 anys d'existència. Finalment, destacariem els butlletins de determinades entitats: «Salt Sardanista», «Club de Bàsquet» i, periòdicament també, el de l'Associació de Veïns «Can Mericana Seca».

No cal dir que el programa de la Festa Major, editat pel Casal, ve a afegir-se a aquest mosaic.

Tot i així, som encara lluny de la normalitat. En molts de casos (per no dir tots) els fruits són més pel voluntarisme d'unes poques persones que per una dedicació professional o empresarial. Els recursos són migrants. Moltes publicacions s'aguanten amb una minsa infraestructura.

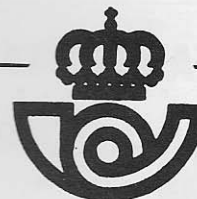
Fins que no tinguem una Revista setmanal o quinzenal, almenys 2 emissores de Ràdio i un canal de Televisió local, no podem dir que els nostres mitjans de comunicació estiguin consolidats. Sens dubte, el llitó és molt alt, però provem-ho!

SUMARI

Vida del Casal: Comunicació.....	2	Salt i els «Mass Media».....	9
Cartes a la Farga.....	2	TEMA CENTRAL	
Editorial.....	3	Salt abans de «Saltus».....	10-12
L'ESPIETA		ESPORTS	
El correu a Salt.....	4	Mitjans de comunicació.....	13
Rialles d'aquí: Som qui som.....	5	ESPORTS DE FARGA	
LA TRIBANA		Un home, una veu	
Arqueologia industrial a Salt.....	6-7	un símbol.....	15
LA GALLINETA		CULTURA	
A Salt, en català no costa res.....	8	Culturart.....	16-17
FINESTRA OBERTA		FARGA LÀCTICA	
La ciència i la recerca a Salt.....	8-9	Cagaferro: Splash-Glop.....	18
		Acudit foll.....	19
		La vida amb humor.....	19

La Farga/Revista de Salt. Edita/Casal de Jubilats. Consell de Redacció/Lluís Mateu, Guillem Terribas, Miquel Casellas, Joan Boada, Jaume Bosch, Martí Fita, Josep M.ª Oliveras, Pepa Bouis, Bel Bosch i Josep Guardiola. Col.laboradors habituals/Quim Pla, Emili Gispert, Ventura pau, Cesca Laguarda, Eva Escuin, Alicia Vila, M.ª Mercè Sánchez. Col.laboradors en aquest número/Enriqueta Pons, Xavier Sunyer. Fotògraf/Manel Lladó. Correcció/Toni Ruscalleda. Administració/Emili Crous, Joan Boada i Miquel Casellas. Distribució/Pitu Geli, Josep Cebrian i Josep Gassiot. Disseny i compaginació/Manel Mesquita. Tiratge/1400 exemplars. Redacció/Passeig Verdauer, 1. Tel. 23 04 98. Impressió/Pagès Impremta-Anglès. Tel. 42 01 07. Dipòsit Legal/GI. 356/79.

L'ESPIETA

Història del correu a Salt

Per ordre de la Direcció Gral. de Correus de 30 de juny de 1899, es crea la «**CARTERIA RURAL DE SALT**», tot nomenant Fèlix Bover com a carter i cobrant 100 ptes. anuals, el qual prengué possessió el 1.º de juliol del mateix any i cessà el 17 de juny de 1903. El seu substitut fou Pere Trias. Ocupà el càrrec del 18 de juny de 1903 fins al 7 de desembre del mateix any.

Arran de la proposta del Ministeri de la Guerra es nomenà, per ordre del 30 de setembre de 1903, Joan Ferrer i Fàbrega, el sou del qual continuà éssent de vint duros l'any, fins que el 20 d'octubre de 1918 s'eleva a 125 ptes./any. El nou augment, el trobem el 1.º de gener de 1930 amb l'import de 365 ptes., és a dir, a «pe-la diària». El 25 de setembre de 1931 a 500/any, i el 7 de novembre del mateix any es fixa el sou del carter a 1.916 ptes. i 25 cèntims, i se l'autoritza a nomenar un ajudant per dues hores diàries; a canvi rebria 365 ptes. anuals. I el 31 de desembre de 1940 la percepció econòmica del Sr. Ferrer Fàbrega, s'incrementa a 2.555 ptes. anuals i el seu ajudant a 547'50 ptes.

L'any 1947, es crea l'«**Agència Postal de Salt**», que és una oficina de rang superior a la fins llavors «**Carteria Rural de Salt**». Per regentar la nova oficina es nomenà el mateix Ferrer Fàbrega, tot rebent 3.000 ptes./any. Es jubilà el 31 de juliol de 1949. Havia estat 45 anys i 8 mesos al servei postal.

El substitueix Josep Puig i Salleras, que va prendre possessió el 1.º d'agost del mateix any. Amb efectes del 1.º de gener de 1951, però, amb la llei del 15 de març del mateix 1951, el sou del carter es fixa en 4.200 ptes./any. i el de

l'Ajudant en 766 ptes. i mitja/any i el 12 de maig de 1956 es fixa en 6.720 ptes. l'agent i 1.000 ptes. l'ajudant.

El carter Josep Puig Salleras, va renunciar al seu càrrec l'11 de gener de 1968, per la impossibilitat d'atendre el treball, atès el creixement de la població i l'augment de feina que comportà. La Direcció Gral. de Correus, amb l'ordre de l'11 de gener del 68, disposa de la conversió de l'**Agència postal de Salt en Agència Postal Urbana**, és a dir, quedà en funcions exclusives d'admissió, i del repartiment se'n faria càrrec la **Carteria Urb. de Girona**, tot assignant a Salt 4 carters. Fou el mateix Puig i Salleras qui continuaria al front de l'oficina de Salt, tot cobrant 32.580 ptes. Es jubilà el 30 d'abril de 1974, després d'haver ocupat el càrrec 24 anys i 9 mesos.

OFICINA TÈCNICA POSTAL i TELEGRÀFICA

Les gestions per poder aconseguir la nova oficina tècnica postal telegràfica de Salt, ja comencen als anys 70, quan la població es trobava en ple creixement. Però, no és fins a l'agost del 82 que se sol·licita formalment. L'octubre del 83 (Salt, ja era independent), la Direcció Gral. de Correus, escull entre d'altres ofertes, el local del C/. Francesc Macià / C/. Àngel Guimerà, de 200 m.². Se signa l'escriptura de compra el 31 de maig de 1984, per valor de 10.450.000 ptes. Les obres d'adequació del local sumen 7.614.224 ptes.

El 14 de maig de 1986 s'inaugura solemnement la nova oficina de correus de Salt, **que avui, és com si no funcionés.**

Ubicacions de l'Oficina de Correus

Sr. Ferrer: C/. Major
Sr. Puig: C/. del Camps, 2 (Avui Cervantes)
Sra. Comas: C/. Angel Guimerà, 3
Oficina Tècnica: C/. Francesc Macià, 12

Dades comparables de la vida de començament de segle amb l'actualitat.

1899: Salt tenia 2.150 habitants.

1897: Salt té 21.187 habitants.

1899: Una carta ordinària es franquejava en 15 cèntims.

1987: La mateixa carta es franqueja en 19 ptes.

1899: El Correu de Salt era elemental, cartes ordinàries i algunes de certificades de tant en tant.

1987: Correspondència ordinària i certificada, valors declarats, reembossaments, girs ordinaris i urgents, nacionals i internacionals, caixa postal, servei telegràfic, etc. etc.

1899: El carter cobrava 100 ptes.

1986: El sou del personal (10) de plantilla, superà els 6 milions de ptes.

NOTA: Les dades d'aquesta història han estat tretes de «BREVE SINOPSIS DE LA HISTORIA DEL CORREO EN SALT», de la Direcció Gral. de Correus.

RIALLES D'AQUÍ

Som qui som

El grup Rialles de Salt, porta un any i alguns mesos preparant espectacles per a la canalla. Cal dir que no és una tasca fàcil, tot i que la fem amb molt de grat; abans de fer un espectacle, per petit que sigui, cal preparar-lo i a part dels espectacles hi ha altra feina que no està relacionada amb el públic (directament). Per això aquest mes hem decidit fer-vos-en cinc cèntims.

A.- Quin any va néixer el moviment Rialles de Salt?

Oficialment el 17 de febrer de 1985, amb la festa de carnestoltes, però la primera reunió va ser el 3 de novembre de 1984.

B.- Qui en va ésser el promotor?

En Ramon Masachs.

C.- Teniu acceptació en el poble? Ens podeu dir la mitjana de nens per espectacle?

Sí, cada any el nostre públic va en augment; la mitjana depèn molt dels espectacles que fem i al lloc on es fan. Als espectacles que fem a fora vénen uns 400 o 500, als de dins uns 160.

D.- Com està organitzat Rialles de Salt.

A Rialles hi ha 5 àmbits i cada un te la seva feina a realitzar:

1) Coordinadors, assegurar-se que tot funciona bé, representar el grup davant les entitats, entre d'altres coses.

2) Animació. Preparar les presentacions, ambientació, etc.

3) Publicitat. El repartiment de publicitat a les escoles, confeccionar els rètols.

4) Economia. Fer els cobraments i pagaments, preveure que no ens quedem sense diners.

5) Programació. Connectar amb els artistes, rebre informació dels espectacles, etc.

E.- Per què vas entrar al Moviment Rialles?

Doncs perquè m'agrada la mainada i em preocupa el futur i la manca dels espectacles infantils, també crec que així donem a conèixer coses de la cultura catalana (valoració general).

M.ª Mercè Sánchez
Eva Escuin

Espectacles

El dia 1 de març a la plaça de la Llibertat, a les 11'30, la «Companyia Ambulant els Farsants» ens oferiren un espectacle d'animació; amb pallassos, titelles, cançons i danses.

El 22 de Març a Can Panxut, a les 11'30, el grup de Titelles «Marduix» representarae «De com Sant Francesc va amansir el llop».

Sant Francesc passà per una ciutat on la gent estava esporuguida per la presència d'un llop ferotge; el sant, a causa de la seva bona relació amb la natura, se'n va a trobar el llop.

- 1.- Imma Casals
- 2.- Joan Figueras
- 3.- Carme Carbó
- 4.- Esther Barrabés
- 5.- Agnès Bayo
- 6.- Pere Barrera
- 7.- Tona De Puig
- 8.- M.ª Mercè Sánchez
- 9.- Montse Arnall
- 10.- Gemma Genover
- 11.- M.ª Àngels Mir
- 12.- Montse Valentí
- 13.- Rosa Alsina
- 14.- Paua Gamell
- 15.- Teresa Camós
- 16.- Eva Escuin
- 17.- Nuri Fàbrega
- 18.- M.ª Àngels Plana
- 19.- Joan Manel Bayo
- 20.- Salvador Comamala
- 21.- Emili Aurich.

Arqueologia industrial a Salt

La sèquia Monar, motor del desenvolupament modern del nostre poble.

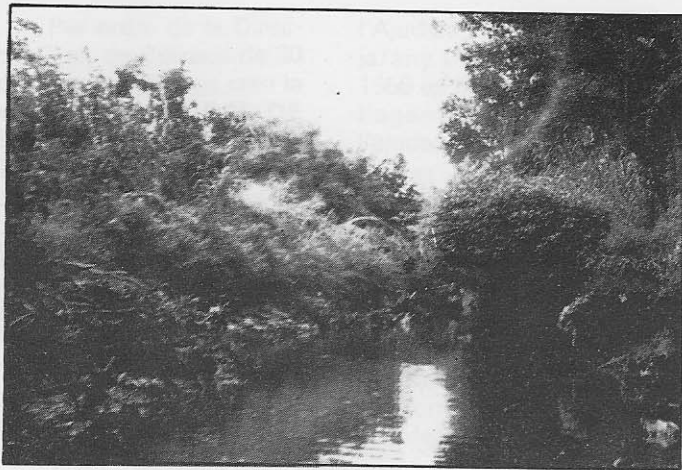

Foto actual de la Sèquia poc després de la Pilastra. La vegetació aguanta amb les arrels els marges de terra. El rec era també lleuat.

L'aprofitament del rec Monar no sabem de segur si va servir primer per moure les rodes d'un molí o per regar les nostres hortes, o per totes dues funcions alhora. El que podem ben assegurar és que sense aquest corrent d'aigua Salt seria molt diferent del que és avui.

En l'escriptura de compra de terrenys a favor de la societat Oliveras Sala i Cia., per instal·lar-hi la seva fàbrica tèxtil, el 28 de desembre del 1857, hi consta que limita amb el «Rec del restalladó».

El rastellador era una màquina per a pentinar el cànem que en aquest cas era accionada òbviament amb la força del «Rec del restalladó», que ens cita l'escriptura. Aquesta descripció fa pensar que en aquest mateix indret ja hi havia un aprofitament industrial de la sèquia abans de la primera implantació tèxtil que avui coneixem (1845). Alhora trobem que el cànem era present en els conreus de les nostres hortes en el segle XVIII.

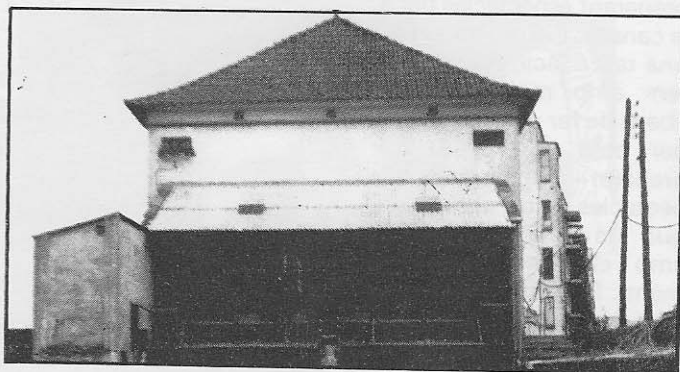
L'any 1745, en l'inventari que fa en Domènec Bosch, hortolà de Salt (vegeu «La Farga» N.º 52, gener 1984, «ELS BENS D'UN HORTOLÀ DE SALT A L'ANY 1745», de Narcís Soler), fa constar que tenia, a l'horta que menava, «dotse gavallonets de cànem de gra sens batrer». Cal afegir que la major part de la roba de la casa inventariada era de teixit de cà-

poble, ens obliga a considerar qualsevol estudi històric sobre la base d'aquesta força hidràulica. És per aquesta raó que l'arqueologia industrial hi té una tasca molt important.

Els molins fariners: Central del Molí - Escorxadador Vell, Can Mingo - Can Barrina Trv. St. Antoni.

Molí draper: No localitzat.

Molí de fer claus: No

La central del Molí es va construir l'any 1924 per a subministrar electricitat a la fàbrica Coma i Cros.

nem: «dos llansols de cànem pintat, ço és lo un forredat i lo altre usat».

Les hortes devien proveir el rastellador de cànem que una vegada pentinat era filat i teixit per fer-ne llençols, tovalloles, coixineres, etc.

La llista d'establiments industrials al llarg de nou segles d'aprofitament de la sèquia Monar en el nostre

localitzat.

Molí bociner: (?) Monar de Banyaloca - Montfullà.

Farga d'aram: Torre de Sant Dionís - C/. Sant Dionís.

Rastellador de cànem: (X)Ramió Berqué i Cia - Carrer del Rec. (X)Ramió Oliveras i Cia - Carrer del Rec, (X)Oliveras Solà i Cia - Carrer del Rec, (X)Coma

Sport Garatge, s.a.
JOSEP CASALS

Reparacions
Engrassament
Neteja

Passeig Marquès de Camps, 5
Tel. 23 33 11 SALT

**Subministres
Catalunya, s.l.**

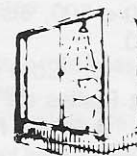
VOLVO

Camions i Autobusos

Pas. Marquès de Camps, 3 - Tels. 23 33 11 - 23 78 83
SALT

OLAR

DISTRIBUIDOR

VENTILAB

VENTILAB

VENTILAB

Fàbrica de miralls
Col·locació i instal·lació
Especialitat en vidrieres artístiques
Finestres de Celosia
Mampares per a Bany

C/. Joan Maragall, (Cant. PP.CC.)
Tel. 23 58 11 SALT

Aquest edifici, actualment sobre el llit de la Sèquia, al costat mateix de la central del Molí, és sens dubte un antic establiment industrial que aprofitava també la força de l'aigua per moure les seves màquines. Podria haver estat un molí fariner i posteriorment una farga d'aram o el «Martinet de fer claus», que ens descriuen que ja existia l'any 1544. La fotografia és feta amb el Rec llevat, ja que normalment l'aigua arriba fins al punt on arrenca l'arcada central.

Ciuró Clavell i Cia - Plaça Constitució, 12, Manufactures Gassols - Plaça Constitució, 12.

(X)Totes aquestes Societats residiren en el mateix indret. Plaça de la Constitució, 12 «Edificio industrial que linda por N. espalda Sequia Monar, frente S. con la plaza dicha, por el E.

izquierda da parte con calle Acequia. Propietarios: Comà Ciuró Clavell y Cia. de Barcelona». Reg. Propietat de Girona.

Fàbriques tèxtils: Llach Portavella i Cia, Mulleras, Coma i Cros.

Centrals Elèct.: de Montfullà, del Molí.

Abans que industrial,

Salt va ser un poble dedicat plenament a l'agricultura de secà al Pla, i de planters i hortalisses tota vora de la sèquia.

En l'inventari d'en Domènec Bosch de l'any 1745, hi ha descrits planters i hortalisses: «quinse taulas de alls porres de trenta passos de llargària quinscuna taula».

Des de molt antic, les hortes degueren subministrar alguns mercats de les nostres comarques, ja que en el mateix inventari d'en

que no es ceneixi només a l'arqueologia del sector.

La geografia humana, dintre d'aquesta la geografia dels assentaments rurals, ha d'aprofundir en les nostres hortes, recuperades en bona part dels antics aiguamolls del Ter. Els Comuns Vells i les Deveses, explotades antigament en règim comunal, censades per l'Ajuntament de la Vila i redimits els censos, anys més tard.

La sèquia va ser l'espinada dorsal del desenvolupa-

La central elèctrica de Montfullà podria ben bé ser emplaçada aprofitant l'antic salt que feia voltar les moles del «Molí bociner del Monar de Banyoles».

Domènec Bosch hi trobem que també tenia «sis covas de canyas de portar l'ortallissa a la plasa».

La història de les hortes, lligada també del tot a la sèquia Monar, és encara per encetar. L'antiguitat dels conreus de regadiu, que pot ser molt semblant a la de la sèquia Monar,

ment medieval de la nostra Vila, i en el segle XIX ho va ser de la industrialització que va compartir la força del canal amb els menerons, com ho havien fet els molins fariners vuit segles abans.

El Meneror del Rec Hannover, març 1987

Tintoreria REGOLTA

- Pells
- Llanes de matalàs
- Catifes

i tot el que fa referència a la nostra indústria.

C/. Major, 312

Telèfon 23 45 43

SALT

REMOTO
TINTORERIA

Ramon y Cajal, 4 - Tel. 24 00 61 SALT
VENDA RECANVIS
TALLER REPARACIÓ
Importador per a Espanya

CHIARAVALLI
LA CORONA DEL CAMPION

ariete

GAMA

AGFAS
PLASTICA ITALIA

domino

SURFLEX

IRIS

polini

BUZZETTI

LA GALLINETA

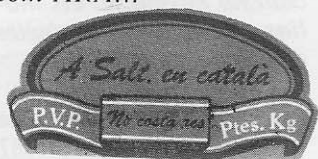
A Salt, en Català, no costa res.

«La llengua catalana és una font inesgotable de contradiccions. No debades els sociolingüistes estrangers, quan s'acosten al tema, no vacil·len a afirmar que la llengua catalana constitueix un cas únic en la sociolingüística universal. Això vol dir que hi troben tots els elements que caracteritzen les anomenades llengües amb dificultats, i que hi són presents alhora tots els ingredients d'una llengua de cultura».

Antoni M. Badia i Margarit

La llengua catalana és, doncs, un cas singular i es troba avui en un punt crucial de la seva història. És el punt clau de la remuntada o el de la inflexió.

Per alguns, la situació en aquests moments es presenta favorable i optimista. A nivell de premsa, tenim el PUNT DIARI, l'AVUI renovat, la sortida immediata del DIARI DE BARCELONA, l'aparició de revistes de safareig i del món de l'espectacle i de la pantalla, com ARA...

Per altra banda, les ràdios en català, i molt especialment TV-3, han suposat una difusió del català cap a zones i llocs castellanoparlants, on fins fa poc restaven totalment marginats pel que fa a la presència de la llengua catalana.

Per altres, els més radicals, la situació és enacra lluny de normalitzar-se... Les recents sentències de València i de Tarragona sobre la llengua, els dictats (ara retirats) sobre l'ús del castellà a les actes i acords dels ajuntaments catalans, la gairebé nula presència del català als òrgans administradors de Justícia, són entremencs prou forts per a fer, avui, de la nostra llengua un element normalitzat, amb totes les garanties de drets.

Durant els mesos d'abril i maig, el Servei de Català de l'Ajuntament organitza uns debats i unes jornades per a fer-nos adonar de la situació de la llengua catalana a la nostra vila. Com es troba el català a Salt? Estem molt lluny de la normalització? Això ho sabrem després dels debats. Ara el que ens cal, als saltencs, és participar-hi i fer-nos-ho nostre!

Martí Fita

La ciència i la recerca a Salt

Si parlar de recerca científica al nostre país encara pot semblar una mica optimista, parlar de la de Salt, més aviat indueix a un somriure de commiseració. De fet, aquesta primera impressió no va desencaminada, però sí que és inexacta. El nostre poble no ha tingut cap Premi Nobel, la medalla Helmholtz no s'hi ha aturat i les acadèmies científiques ens tenen oblidats; malgrat això, hi ha hagut una sèrie de persones que amb diversa fortuna han dedicat el seu temps a fer progressar el coneixement humà. Aquestes persones són desconegudes per a la majoria de convilatans, no figuren en la galeria de saltencs il·lustres (potser perquè no existeix) i, per això, des de la SERS pretenem reivindicar-los, redescobrir les seves aportacions i conèixer com eren, com treballaven, què varen publicar, etc.

Joaquim Ravetllat i Estech ha estat amb distància el científic més important de Salt.

LA TECA

JOSEP M.ª DUBÉ

ENCARREGUEU AMB ANTELACIÓ:

- Sarsueles i paelles
- Pollastres a l'ast
- Conills a l'ast
- Ànecs a l'ast
- Canelons
- Calamars a la romana
- Plats cuinats
- Tripades, cargols, etc...

EXTENS ASSORTIT DE VINS I ESPUMOSOS

Carrer Major, 9

Tel. 23 94 79

SALT

SERRALLERIA I FUSTERIA METÀL·LICA EN FERRO I ACER INOXIDABLE

MOBRA, S.A.

Canals per a la construcció i lampisteria
Doblat de xapes i talls

TALLER: Cami antic de Salt a Vilablareix

Tel. 23 53 17

De moment, hem començat per sistematitzar el poc que en sabem i hem trobat que els podem englobar en quatre grans grups:

— Els directores de l'Hospital Psiquiàtric, que constitueixen una unitat ben diferenciada, amb persones com **Dídac Ruiz, el Dr. Castany...**

— Els inventors, curiosament cap lligat a la indústria tèxtil. Hi trobem el **Sr. Peracaula** (inventor d'un micròfon), el **Sr. Narcís Clarà**, que va dissenyar i crear la motocicleta NARCLA...

— Els terratinents amb vel·leïtats innovadores, són el **Ier i II.^{on} Marquès de Camps (Pelagi i Carles de Camps)** i bàsicament van treballar en temes agronòmics, aportant solucions tecnològiques novadores i important-ne de països més avançats. Aquestes pràctiques van caure posteriorment en desús i ara han ressuscitat, un bon exemple en podria ser el d'ensitjar els farratges per al bestiar.

— Finalment trobem els savis en sentit tradicional, els de bata blanca i ulleres, que a Salt són representats pel **Sr. Joaquim Ravetllat i Estech**. Un cas singular i que per les seves característiques caldrà aprofundir en altres articles és el de **Tomàs Falgueras i Casellas**, destacada personalitat, anomenat també el Pare Marcel·lí de Salt.

Ravetllat ha estat, amb distància, el científic més important de Salt. Era veterinari, provinent d'una nissaga de manescals, i va viure intensament la seva professió. Estava enderiàt, segons sembla, per la immunologia i la bacteriologia, en el camp del coneixement i lluita contra la tuberculosi, en el de la salut pública, en la responsabilització de les autoritats locals i provincials de la importància d'una inspecció sanitària, etc.

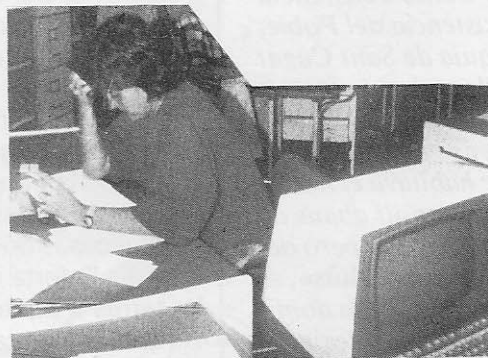
La figura de Ravetllat presenta encara molts interrogants i és prematur intentar treure conclusions de les poques coses que sabem.

Finalment, cal pensar en el futur; si fins ara els científics de Salt han estat oasis en un desert, esperem que ben aviat, des de l'Institut, de les entitats culturals, de les persones que professionalment o vocacionalment es dediquen a aquestes disciplines, aniran sortint aportacions o innovacions científiques i tècniques que permetin oblidar aquesta imatge tan desolada de l'oasi en el desert.

Xavier Sunyer i Bover
Membre de la Comissió de Ciències
Naturals de la SERS

Salt i els «Mass Media»

Seria massa fàcil dir que Salt és un poble molt expressiu o amb molta necessitat d'expressar allò que pensa, que sent. Seria massa fàcil catalogar els saltencs com a fenòmens comunicatius, individualitzats, independents i lliures... Lliures de què? La informació ens bombardeja constantment. Els «mass media» (mitjans de comunicació de masses) ens dominen i no hi ha ningú que sigui indeleble a aquest domini. Els mitjans de comunicació no són l'únic poder -com deia algú fa alguns mesos-, però sí que en són el Principal: Us penseu que servirien de res el poder executiu, judicial i legislatiu (ja sé que aquest no és l'ordre, i què?) si no tinguessin o no hi hagués un mitjà que els donés a conèixer, això com a mínim.

*No vull pas dir amb aquesta arenga que tenir una **manada** de mitjans de comunicació sigui dolent per a la nostra vila. Ben al contrari, quants més n'hi hagi més opcions tindrem a nivell d'informació especialitzada. Ara per ara, si no recordo malament, a nivell de premsa hi ha com a mínim més de deu publicacions, entre fulls informatius de cada entitat, revistes, etc... I ben aviat se n'editarà una altra, «El Rec», que anirà a càrrec de l'Escola d'Adults i que tractarà principalment temes del camp de l'educació Permanent d'Adults. Actualment, com veieu, a la nostra vila, cada entitat una mica important té el seu mitjà d'expressió a l'opinió pública. D'aquí a no gaire tindrem la Tele Salt i vosaltres, pobres i indefensos consumidors, ja no sabreu amb què o amb qui badar....*

Bel Bosch
Consell d'Emissió de Ràdio Salt.

MATERIALS PER A DIBUIX I OFICINA
OFICINA TÈCNICA · CÒPIES DE PLÀNOLS
FOTOCÒPIES

Pompeu Fabra, 11 • Tel. 20.39.44 GIRONA
Migdia, 11 • 21.35.65 GIRONA
Països Catalans, 56 • 23.27.08 SALT
Rda. Barcelona, 3 • 50.38.70 FIGUERES

Stein Papereria tècnica · Copisteria

c. Prudenci Bertrana, 1
Telèfon 23.19.10
17006 SALT

Els orígens de Salt

Les planes de LA FARGA recullen sovint articles d'historiadors i estudiosos que van configurant la història del nostre Poble. Les notícies que tenim fins avui dels orígens de Salt són posteriors al segle VIII d.C. Tenim doncs constància de l'existència del Poble, Parròquia de Sant Cugat o del lloc, des de fa més de mil anys.

Sens dubte, però, l'home habitava el nostre Pla des de molt abans de la romanització, però del «Salt abans de Saltus», és a dir, d'abans de la dominació romana a les nostres Comarques, se n'ha escrit ben poc. Per aquesta raó vaig demanar a la Dra. Enriqueta Pons i Brun el treball que publicuem en aquest número.

L'Enriqueta Pons és Doctora en Història, especialitat de Prehistòria i Arqueologia. Arqueòloga investigadora del Centre d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació de Girona, ha publicat la seva tesi doctoral, (1984) «L'Empordà de l'edat de bronze a l'edat del ferro» i «Els orígens de l'home a l'Empordà», conjuntament amb Eudald Carbonell. Actualment està treballant en un llibre sobre els orígens de la ciutat de Girona, que es preveu sigui presentat pels volts de Sant Jordi d'enguany, dintre la col.lecció «Quaderns d'història de Girona» que editaran conjuntament la Diputació i l'Ajuntament de Girona.

J.B. i T.

Salt està situat geogràficament en una planícia que porta el seu nom «El Pla de Salt». Forma una unitat natural amb el Pla de Girona i amb els planells de Talalà i Sant Gregori, sobre la qual circula el riu Ter. Antigament el riu Ter era més cabdalós i tenia fortes revingudes, que ragarien ampliament tot aquest territori, d'origen col.luvial. Si l'origen de Girona fou la transhumància, la qual resseguí camins d'accès, l'origen de Salt seria l'oferta de les seves terres a aquests ramats, que començarien a pasturar des d'època neolítica, ara farà 6.000 anys.

Malgrat no trobar-se en aquests planells jaciments arqueològics, l'home antic va controlar aquest territori i l'explorà per a la seva subsistència. Això no es estrany, ja que l'home antic s'organitzava d'una altra manera, i no vivia en un lloc fixe fins que saber contruir el seu refugi. Encara que canviés sovint de lloc, utilitzaria el mateix territori.

As de bronze ibèric, de la ceca d'Empúries, amb l'inscripció: «U.N.Di.Ke.S.Ke.N» (dels indiqüetes) 200 anys abans de C. Trobada a Santa Eugènia de Ter. Anvers: Cap de «Pal.las Atenea».

Els orígens del Pla de Salt són els mateixos dels de Girona, Sarrià, Sant Gregori i de tots aquells pobles que trobem a banda i banda del riu Ter, a les vessants de les muntanyes, essent el punt d'atracció humana, la seva confluència amb l'Onyar. Es coneixen jaciments molt antics, d'època paleolítica, en el Puig d'en Roca, entre Girona i Sant Gregori, amb un utilitatges de pedra molt semblant als que han començat a trobar-se en unes terrasses, a prop de Vilablareix, al cantó del Pla de Salt. Els entesos ho daten de 300.000 anys o més. Aquesta gent eren estrictament caçadors i molt aviat utilitzaren el pla per acumular el bestiar caçat, i més tard domesticat. Es creà d'aquesta manera una serie de camins tranhumants que donaran origen a tots aquells pobles, incluint el de Salt.

No es fins as finals de l'Edat de Bronze, quan l'home comença a ésser més estable i sap construir el seu refugi, havent la possibilitat de trobar restes a prop del Pla, i un exemple concret és el vilatge trobat a Can Pau Birol -a Bell Lloc del Pla de Girona. Aquest Vilatge és l'únic exemple que tenim per tot aquest territori fluvial, i per les seves característiques d'ocupació del pla, sabent que practicaria l'agricultura amb la inclusió de la dieta vegetariana per la seva alimentació, posaria els ramats a pasturar on avui dia estan construïdes les poblacions de Salt, Santa

Salt abans

Eugèmia i part de Girona, i practicaria la incineració per enterrar els seus morts. Hi ha doncs la possibilitat de que apareguin més jaciments d'aquest tipus, al voltant de tota aquesta planícia saltenca-gironina, situats., però no al vell mig, sinó mes aviat al peu de les muntanyes que la voregen.

Ravers «moneda ibèrica de Santa Eugènia»: Pegàs

El poblament ibèric de Salt (fa 2.400 anys) queda ja més limitat per un conjunt de poblats situats en llocs alts i estratègics que dominen, controlen i exploten exclusivament el territori.

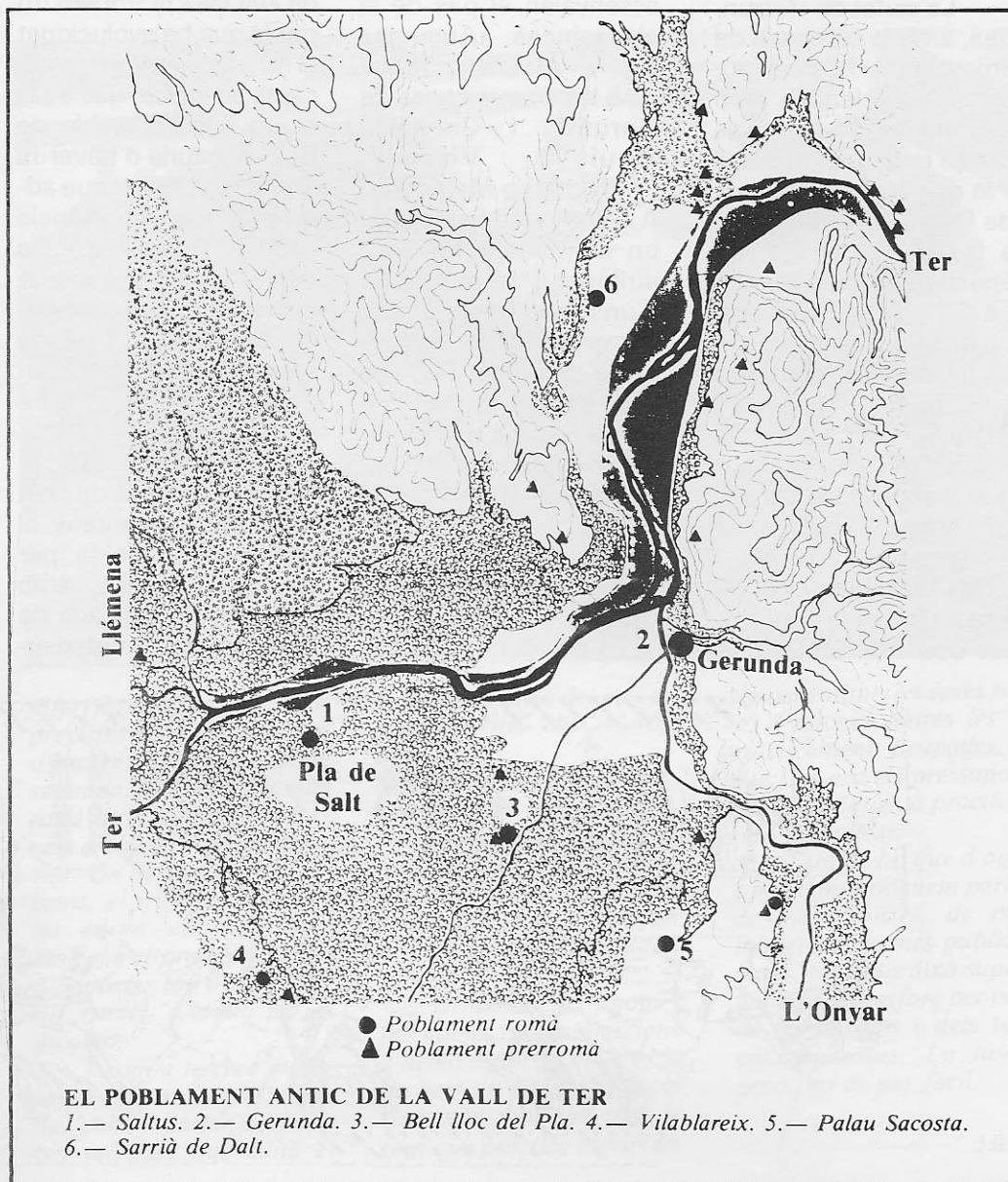
Un dels mosaics romans trobats a Bell-lloc del Pla és exposat al temple de Sant Pere de Galligants. (Fotografia Carles Mitjà).

de «Saltus»

La planúria saltenca-gironina-gregoriana està protegida i defensada per poblats ibèrics emmurallats, els quals han deixat petjades casuals en els planells, com la moneda ibèrica de Sant Eugènia, de la ceca d'Empúries. Aquests poblats es troben més o menys dispersos en els llocs més conflictius del territori: en el Congost del Ter tenim el poblat de **Sant Julià de Ramis**, en el Congost de l'Onyar, el de **Puig d'en Rovira - La Creueta**, i el camí cap a l'interior i passat Salt, els poblats de **Sant Grau** a Sant Gregori i el de **Puig-Cendra** a Estanyol, a una banda i altra del Ter.

Aquesta situació particular farà difícil esbrinar a quina classe de poble pertanyien els habitants del pla. Eren «indiquetes» (gent de l'Empordà), eren «ausatans» (gent d'Osona) o bé eren «laietans» (gent del Maresme)? Podem acceptar, no obstant, que fossin indiquetes, per la categoria dels seus poblats, i per les tècniques artesanals emprades, i perquè la majoria de les monedes

EL POBLAMENT ANTIC DE LA VALL DE TER

1.— Saltus. 2.— Gerunda. 3.— Bell lloc del Pla. 4.— Vilablareix. 5.— Palau Sacosta. 6.— Sarrià de Dalt.

trobades en aquests poblats, pertanyen a la ceca d'Empúries, capital dels indiquetes. Se sap que els íbers, antropològicament parlant pertanyien a una organització tribal i que la base de subsistència depenia de l'agricultura avançada, gràcies a la inclusió de l'arada, la qual originà el treball dels grans cultius. El terreny que en ocupa, Salt, fou rica de prats, cultius i boscos, i aquesta riquesa fou la que donà origen al poble de Salt, cada vegada més

explotat, i fet que els treballs del camp han estat un condicionament de la vida de Salt, fins els nostres dies.

Amb la romanització es modifiquen els destins d'aquests pobles fins ara comunitaris, degut a la creació d'una ciutat molt aprop «GERUNDA» en el lloc puntual de confluència dels 4 rius més cabdalosos del moment. Els poblats ibèrics desapareixen com a tals, i només coneixem casos de continuïtat molt reduïda, dispersa i dirigida cap al pla.

La ciutat romana de GERUNDA té una funció concreta, la que tenien abans tots els poblats ibèrics en conjunt, que és la de protegir el punt central dels camins cap a l'Empordà i la Selva. Queden per tant extensos territoris agrícoles lliures, que es converteixen en propietats anomenades «saltus» i que tindran sobretot la independència absoluta respecte a l'autoritat municipal, i que a la vegada formarien part de les terres de la ciutat.

La ciutat de «Gerunda», amb la categoria de «mansió» (= hostelatge), estaria relacionada amb la «vil.lae» (= cases de camp) que s'han trobat al **Pla de l'Horta de Sarrià de Dalt** i **Can Pau Birol** a Bell Lloc del Pla, en època republicana (s. II i I a.C i I d.C), i més tard i ja en època imperial s'hi afegeixen les possibles «vil.lae» de Vilablareix i Palau Sacosta. De les primeres «vil.lae» sabem que eren importants per la categoria dels seus mosaics trobats en el terra de les habitacions; de Palau Sacosta s'han trobat dos «mil.liaris» que

assenyalen el pas de la via romana «Augusta» cap el Maresme i que unia les «mansiones» de **Gerunda** (= Girona) i **Aquis Voconis** (= Caldes de Malavella). A Vilablareix fou trobat un monument funerari, atribuïnt-li la existència d'una necròpolis, molt aprop del Pla de Salt. A l'altre cantó del Ter, i en front de Salt, el planell de Taialà fou lloc d'explotació romana, per a l'extracció de la pedra que configurà especialment les muralles de Gerunda i la construcció de la ciutat.

Com darrera de ca-

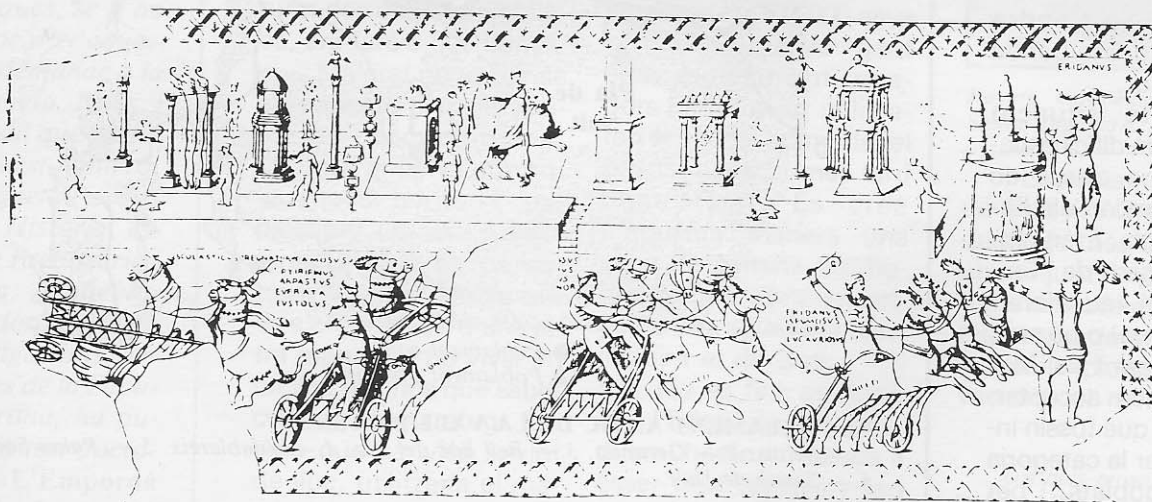
da «vil.lae» hi trobem un poble que ha evolucionat al llarg de la història, s'accepta en lògica, que a sota un lloc del poble de Salt, hi hauria d'haver-hi una altra «vil.lae» que adquiriria una importància cabdal d'independència vers la ciutat, preocupada aquesta de la configuració municipal i de les relacions de l'Imperi, cada vegada més desequilibrat.

L'evolució de la «vil.lae» romana de Salt donà peu a mantenir el terme de «Saltus» per anomenar el lloc, amb l'acceptació indicada de gran propietat indepen-

dent del municipi. Com diuen els entesos «saltus» seria l'origen del nom de Salt, que apareix documentat l'any 834, de la nostra era, però la importància que l'home li donà al seu territori és de lo més antic conegut.

ENRIQUETA PONS
(Arqueologa i investigadora)

Dibuix del mosaic de Can Pay Birol (Bell-Lloc del Pla) «El circ». Del llibre «Les mosaïques romanes et medievals de la regió Laietana» de Xavier Barral i Altet. (Barcelona 1978).

A LA SEVA SALUT LI CAL UN BON SERVEI

La nostra pòlissa d'assistència sanitària dona una àmplia cobertura de serveis, dels quals destaquem:

- Lliure elecció d'especialistes dintre el nostre ampli quadre de metges.
- Mitjans de diagnòstic com anàlisis, radiografies, ecografies, electroencefalogrames, endoscòpies, etc.
- SCANNER
- Habitació individual amb bany en els internaments per:
  - Intervencions quirúrgiques.
  - Accidents.
  - Parts.
  - Tractament mèdic (casos no quirúrgics)
- Llit per a acompanyant a càrrec de la Companyia.
- Medicaments utilitzats durant l'internament.
- Parts en clínica assistits per tocòleg.

- Assistència a TOT ESPANYA (capitals de província) en cas d'urgència per desplaçament temporal, (viatges, vacances, etc.).

PER MÉS INFORMACIÓ, estem a la seva disposició a:

LA CATALONIA ASSEGUADORA, S.A.

Joan Maragall, 22 - Tel. 20 33 31 - GIRONA
Antoni Llopis, 10 - Tel. 26 63 40 - OLOT
Llers, s.n., Ed. Jubar - FIGUERES

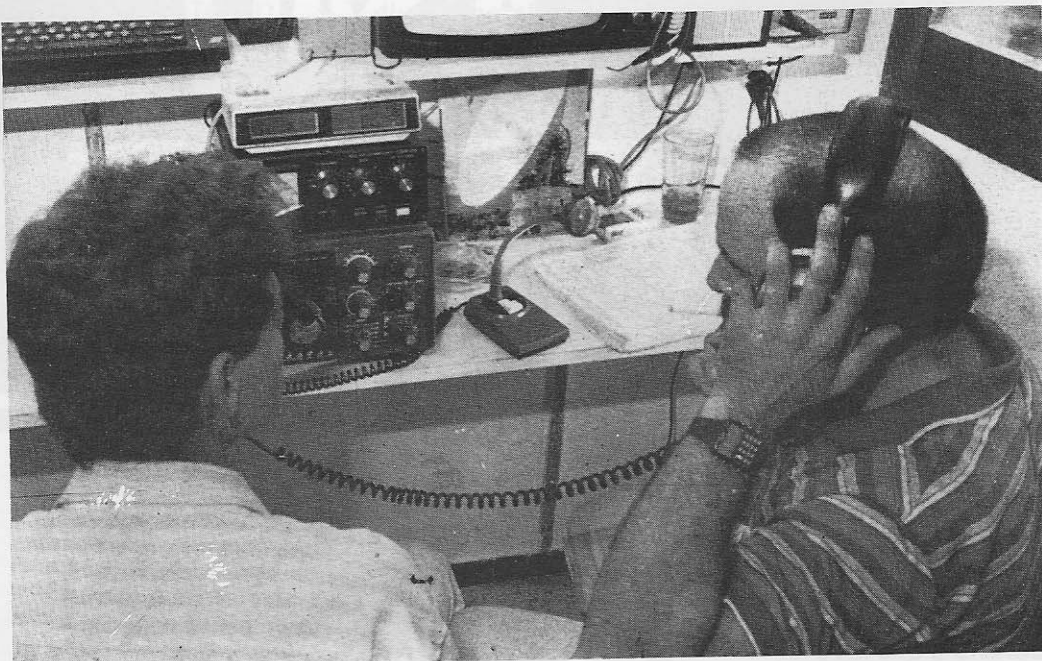
Mitjans de comunicació esportius

A nivell esportiu, els mitjans de comunicació són més aviat minsos a la nostra població. I no és perquè no es faci activitat, sinó pel fet de dedicar-hi hores, que escassegen en el món de l'esport i una part del pressupost de cada entitat, i és que, evidentment, de cèntims tampoc no en sobren.

A l'hora d'anomenar les publicacions no tenim masses problemes, i per això farem un xic de resum de la seva trajectòria i finalitat.

*La primera publicació esportiva va ésser el fullet de la petanca, que més tard es convertiria en la que ara és **La Revista de Salt, La Farga**. Evidentment, la seva destinació primària eren tots els socis de l'entitat, i el seu objectiu informar-los de com rutllaven les diferents competicions en les quals prenia part l'entitat saltenca.*

També podem trobar els fullets esportius-informatius que edita el C.E.S., i que assabenta tots els seus simpatitzants de les

diferents sortides que hi ha previstes per anar a la neu o per fer sortides els caps de setmana. El C.E.S., també edita altres fullets per informar d'alguna activitat especial. Un dels casos més recents, el trobem en el que ha editat conjuntament amb el Patronat Municipal d'Esports, tot organitzant un cursat d'esquí per a escolars.

I com a tercera publicació i alhora la més novella, podem parlar del butlletí mensual que edita el

C.B. Salt d'ençà del mes de setembre del 86. Aquest butlletí és destinat al soci de l'entitat i s'hi inclouen diferents seccions, per tal que el lector estigui ben informat no només de la seva entitat sinó també de coses que fan referència al bàsquet en general.

Evidentment, anomenar només tres publicacions a nivell esportiu és poc, ja ho hem dit abans, però cal remarcar molt bé que la gent que practica esport en

alguna entitat, les seves hores i estones lliures les té pràcticament ocupades, i que fins ara els pressupostos es dediquen a practicar i no a explicar.

Tant de bo que d'aquí a poc temps poguem parlar de més revistes, de més butlletins, de més publicacions, tot i que això suposi un més gran esforç per part de les entitats i dels seus col.laboradors. La tasca, però, no és pas fàcil.

J.G.

Tipografia-Offset

impremta
PAGÈS

Eixampla, 8 - Tel. 42 01 07
ANGLÈS (Girona)

Un home, una veu, un símbol

Tenia 86 anys, era trempat com un gínjol tot i que les cames ja li feien figa; i potser alguns es preguntaran per què avui ocupa les nostres planes d'esport. Doncs bé, les ocupa perquè ell, a més de fer altres coses, també va fer esport i, tot cal dir-ho, amb un èxit notable.

En Lluís Fontané, el Nunci, ens va deixar el pasat vint-i-set de febrer, era divendres i per un cop no va ésser ell qui va donar la notícia, perquè la notícia era ell. En aquest número de La Farga volem fer aquest petit recordatori a la seva vida, i sobretot, a la seva vida esportiva que tantes alegries li va donar, i per això us transcrivim l'entrevista que mantenia Pili Fernández amb Lluís Fontané en els darrers mesos de l'any passat a Ràdio Salt.

Lluís, per què no ens explica una mica com va anar tot això de comença a fer esport?

Jo vivia al Poble Sec i un dia surto de casa i quan sóc al Paral·lel veig passar un corredor i un altre corredor i un altre, i allò tan simple em va animar i ja em vaig posar a córrer darrera seu.

Però d'això ja fa temps!

Sí, era el 1913. Després ja va estar fotut; el cuc ja no em va deixar i anava a entrenar a Montjuïc, fins al dia que l'entrenador em va dir: «mira, tu i en Fabri anireu a córrer una cursa de nedfits que és tal dia». Jo no sabia què era una cursa de veritat, però cap allà. Donen la sortida i al final vaig fer el cinquè lloc. Al cap d'uns dies tornen a fer una altra prova i faig el tercer. En fan una altra i entro el segon, i d'aquí ja em van fer passar a primera categoria.

Bé, però continuem parlant de les curses.

A l'any següent fan la selecció per anar a córrer el campionat de Cross d'Espanya a Sant Sebastià i jo quedo seleccionat, i allà amb més sort vaig fer el vuitè lloc, que no és massa bon paper, però sí que millora el de l'any anterior. Tot i que si no hagués estat el «flato» segurament hauria fet un dels cinc primers llocs. Aquella prova, la va guanyar un madrileny, en Julián Domínguez, que era molt bo, perquè l'any següent a Bilbao també va guanyar.

I a Bilbao quin paper va fer, vostè?»

Jo em vaig haver de retirar pel «flato».

Però malgrat el «flato», en Lluís continua viatjant.

Sí, l'altre any a Santander on no vaig fer gaire bon paper.

Escolti'm, Lluís, l'aspecte econòmic suposo que se'n ressentiria, d'aquests viatges.

Mira, un dia que havia d'anar a Sant Sebastià, l'encarregat va fer mans i mànigues perquè em deixessin cèntims, perquè sabia que no en tenia i l'administrador em va deixar cinc duros.

I com s'ho planificava perquè l'esport no li agafés temps d'altres coses?

Home, jo ja tenia tota la setmana preparada. El dimarts feia tres quilòmetres, el dimecres deu

i el divendres tres, i el diumenge si no en feia prou amb deu, en feia vint.

I a més se n'anava a ballar?

Home i tant! però fumar i beure no ho feia pas perquè és molt perillós per l'esport. Encara que en Miranda, mentre corria, si veia algú fumant, anava allà, feia una calada i continuava corrent. Aquell era de por i tot hi això va ser campió d'Espanya.

Amb tot, arriba el parentesi de la Guerra Civil, però després continua corrent.

Sí, però era molt diferent, jo ja estava casat, emmainadat i ja no era pas el mateix. Però tot i això, l'any 54 vaig anar a Barcelona a córrer una cursa de veterans, encara que només fos per fer paquet.

Un fet curiós és que corria per l'Espanyol.

Sí, una vegada un redactor del taller on jo treballava, em va cridar i em diu: «per què corres per l'Espanyol». Dic, Sr. Carbó anem a pams, la política en un costat i l'esport a l'altre. Ja sap que jo sóc de la Lliga, sóc d'en Cambó, jo, eh! O sigui que no costa gaire d'entendre. Em diu: «home, doncs potser sí que tens raó». I jo li dic doncs ja hem acabat, i aquí es va acabar la conversa amb aquell redactor que feia les cròniques del Barça.

Lluís, per què no ens explica alguna anècdota de la seva vida esportiva?

En aquesta cursa de veterans del 54, arribo on hi ha el grup i els pregunto on em puc canviar. Em diuen que en un garatge que hi ha per allà a prop. M'en vaig cap allà i quan torno ja havien sortit i no em va quedar més remei que

enganxar-me, ressagat, però tot i així encara en vaig atrapar tres o quatre.

També aquí a Salt hi havia gent que comentava: sabeu, en Fontané s'ha tornat boig, corre pels carrers de Barcelona.

Però una de divertida va ésser un dia aquí a Salt, que jo corria per la via del trent fent entrenament i unes dones que em varen veure em diuen: «Lluís, ja t'ha pasat el tren». I jo els contesto. «Sí, ja ho sé, ja l'agafare ara a Bescanó». I es veu que s'ho varen creure i al cap d'uns dies em varen preguntar si havia arribat a temps d'agafar-lo.

Lluís, un home que ha viscut l'esport tant temps. Què en pensa de Barcelona'92?

Em fa por, no ho veig gaire segur, tinc por d'un fracàs. Tant de bon que no. Val més que m'equivoqui.

Doncs tant de bo que per una vegada el NUNCI no l'endevini.

Ha estat durant molt temps la viva veu del poble i darrera seu, a més de deixar-hi tot un seguit d'activitats, anècdotes i vivències, ha deixat unes generacions marcadament esportistes: el seu fill, Baldomer, president de la secció del G.E.I.E.G. d'atletisme; els seus néts, en Joaquim, atleta de l'entitat grupista, en Narcís, jugador del primer equip del R. Saragossa, i en Xavier, jugador del R. Oviedo.

Amb ell ha marxat la veu del poble, una gran persona, un gran esportista que fins al darrer moment va estar al peu del canó. Per tot, gràcies Lluís.

CULTURART

Exposicions

Del 23 de febrer al 15 de març, hi haurà dibuixos sobre Girona i Salt fets amb ploma. Aquests dibuixos es poden trobar en el llibre «Girona endins», editat per Jaume Prior, les obres del qual es troben exposades a les Bernardes. A la sala Aguilera i a la Roca Delpech de la casa de cultura, l'Institut Salvador Espriu, commemorant el desè aniversari del seu funcionament a la vila de Salt, mostra alguns dels dibuixos del seus alumnes.

Del 23 de febrer al 15 de març, exposició d'Acrílics sobre Fusta, per Hormaza.

Del 15 de març al 5 d'abril, un grup de fotògrafs anomenat «Nou de Nou» faran una exposició fotogràfica de temes lliures.

Acte social

El dia 6 de març, a la Sala d'actes, hi haurà un concurs de disfresses acompanyat de canepès, organitzat pel grup ENECE.

Conferències

El dia 9, de març, el Centre d'Estudis d'Antro-

pologia Gnòstica farà una conferència pública.

Com ja hem esmentat, aquest mes coincideix amb el desè aniversari de l'I.B. Salvador Espriu, per aquest motiu ens ofereix un seguit de conferències:

Dilluns, 2 de març: conferència: «La reforma de l'ensenyament mitjà». Jordi Blanch i Muguet. Coordinador del 1.º Cicle de la reforma.

Dijous, 12 de març: Debat: «Present i futur de la llengua». Ponents: Modest Prats, professor de Llengua Catalana al Col·legi Universitari de Girona; Miquel Strubell, Direcció de política lingüística de la Generalitat; Carles Castellanos, Grup de Defensa de la llengua; Lluís López del Castillo, fundador de Rosa Sensat.

Dilluns, 16 de març: Conferència: «Els límits de la revolució burgesa a Catalunya». Joaquim Nadal i Ferreras. Alcalde de Girona i professor d'Història de la U.A.B.

Dimecres, 25 de març. «Problemàtica entorn de l'estany de Banyoles». Erundino Sanz, Membre del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, Professor de Matemàtiques de l'Institut.

Concerts

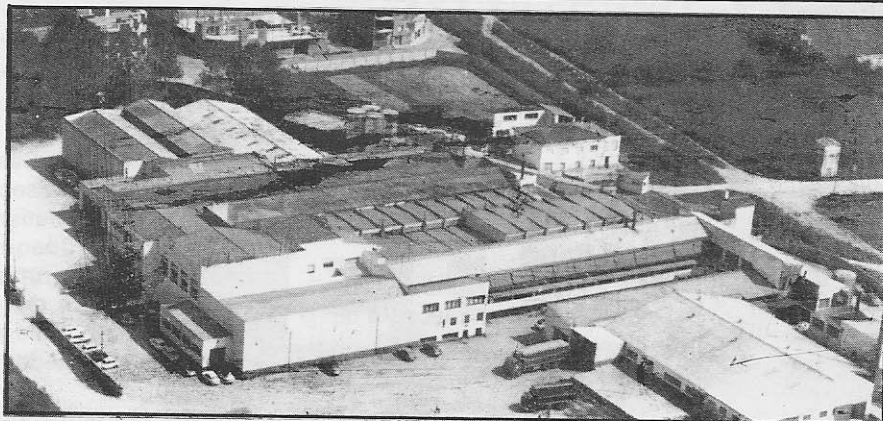
Divendres, dia 20 de febrer hi hagué a la sala d'actes de les Bernardes un concert a càrrec dels alumnes més avantatjats del conservatori.

El 21 de març la Congregació Evangelistia de Salt ens oferirà Música Folk.

El divendres, 27 de març, tindrem un altre concert de música a càrrec dels alumnes del conservatori.

Cursets

Les Bernardes farà un curset sobre Les Comunitats Europees, per «oferir informació i facilitar la informació sobre la realitat comunitària», amb la col·laboració de: Cambra Agrària Provincial; Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Girona; Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Palamós; Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Sant Feliu de Guíxols. I patrocinat pel Patronat Català pro Europa.

Frigorífics del Ter, S.A.

CARNS DE PORC I BOVÍ
Repartiment diari

**ESCORXADOR
GENERAL
FRIGORÍFIC**

Sala d'especejar

Carrer Major, 419
Tel. 23 31 11
SALT

El curs es farà a les Bernardes i començarà a les 6'30 de la tarda, exceptuant-ne l'obertura i la cloenda que s'iniciarà a les 7. A l'acabar el curset es donarà un diploma als assistents. Les inscripcions cal fer-les a la Secretaria de la Casa de Cultura.

20 de març:

Presentació del curs a càrrec del Sr. Salvador Carrera, President de la Diputació de Girona.

Lliçò inaugural: «REPERCUSSIONS PER A CATALUNYA DE L'ADHESIÓ DE L'ESTAT ESPANYOL A LES COMUNITATS EUROPEES».

Victor Pou, Director General d'Adequació a les Comunitats Europees. Director del Patronat Català Pro Europa.

Obertura del curs per l'honorable Sr. Macià Alavedra, Conseller d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya.

26 de març:

1.- «EL TURISME I ELS SERVEIS DAVANT DE LA CEE». Àngel Miguel Sanz, Director General de Turisme del Departament de Comerç, Consum i Turisme de la Generalitat de Catalunya. Presentarà: Josep Gibert, President de la Comunitat Turística de la Costa Brava.

2.- «SIGNIFICAT DE L'ADHESIÓ A LA COMUNITAT EUROPEA PER LA PETITA I MITJANA EMPRESA CATALANA». Josep M.ª Bordas, ex-Director General de Política Industrial de la Generalitat de Catalunya. Director de GDS-Tecnogestió (Caixa de Barcelona). Presentarà: Josep M.ª Ginès, President de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Girona.

2 d'abril:

1.- «L'ORDRE JURÍDIC COMUNITARI». Dra. Alegria Borràs, Catedràtica del Dret Internacional Privat de la Universitat de Barcelona. Presentarà: Ramon Massaguer, Secretari General de la Diputació de Girona. Doctor en Ciències Polítiques.

2.- «LA NOVA LLEI DE PATENTS». Víctor Guix, advocat. Presentarà: Jordi Salgas, advocat. Membre de la Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres.

9 d'abril:

1.- «L'AGRICULTURA CATALANA A LA CEE». Alexandre Checchi i Lang, Director General de Promoció i Desenvolupament del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya. Presentarà: Ramon Rovira,

President de la Cambra Agrària Provincial.

2.- «LA LLIURE CIRCULACIÓ DE PERSONES A LA COMUNITAT EUROPEA (IMPACTE ESPECÍFIC SOBRE ELS PROFESSIONALS LIBERALS)». Joaquim Llimona, Director adjunt al Patronat Català Pro Europa. Presentarà: Jordi de Puig, President del col·legi d'Economistes de Girona.

23 d'abril:

1.- «VISIÓ GLOBAL DE LES INSTITUCIONS COMUNITÀRIES». M. Antònia de Cendra, assessora Jurídica del Patronat Català Pro Europa. Presentarà: Xavier Luxzriaga, President de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Palamós.

2.- «LES ACTIVITATS D'ESPORTACIÓ I IMPORTACIÓ DAVANT LA CEE». Dolors Colomer, assessora Econòmica del Patronat Català Pro Europa. Presentarà: Robert Pallí, President de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Sant Feliu de Guixols.

30 d'abril.

1 i 2.- «PRESENTACIÓ DEL TRACTAT D'ADHESIÓ». Carles Bastarache, «Secretario de Estado para las Comunidades Europeas. Ministerio de Asuntos Exteriores». Presentarà: Narcís Oliveras, Senador Ex-Conseller de Comerç, Consum i Turisme.

3.- «EL COMERÇ INTERIOR». Pere Carbonell, Director General de Comerç Interior i Consum de la Generalitat de Catalunya. Presentarà: Amadeu Miquel, President de la Comissió de Comerç Interior de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Girona.

7 de maig:

Cloenda del curs. Intervindran: Sr. Guido Brunner, Ambaixador de la República Federal Alemanya a Espanya. Sr. Carles A. Gasòliba, Diputat al Parlament Europeu. Secretari General del Patronat Català Pro Europa.

FARGA LÀCTICA

12 hores de normalització lingüística

Ara fa tres anys que l'Ajuntament de Salt va crear el **Servei Municipal de Català**, amb la finalitat d'incrementar l'ús de la llengua catalana en els diferents àmbits públics i privats de la Vila. La seva feina és la següent:

A l'Ajuntament: Formació del personal administratiu, Correcció de textos, Retolació en català.

A la Vila: Servei gratuït de correcció i traducció, Assessorament en la documentació comercial, Creació d'una Comissió Municipal de Normalització que organitza activitats i ofereix material per catalanitzar els comerços i les indústries.

Potser ja és hora de constatar els resultats que s'han aconseguit i fer un balanç del grau de catalanització a què ha arribat cada entitat o establiment.

Es amb aquest objectiu, doncs, que volem orga-

nitzar les 12 HORES DE NORMALITZACIÓ, sota el lema:

L'endemà de Sant Jordi, el dia 24 d'abril, el Servei Municipal de Català sortirà al carrer, on, durant 12 hores (de les 9 h. del matí a les 21 h. del vespre), un grup de professionals corregiran i traduiran tots els documents comercials i tècnics que un grup de joves vagin recollint dels comerços i de les empreses. No cal dir que necessitem moltíssim la vostra col·laboració. Vosaltres podeu suggerir al vostre proveïdor, comerciant, botiguer, metge, paleta, lampista, etc., que catalanitzi la seva activitat (documents i rètols). No volem que sigui una cosa d'un dia, sinó que pretenem que, definitivament, l'ús del català sigui ben normal.

El dia 24 d'abril us esperem a tots al Passeig de la Ciutat de Girona. Hi haurà jocs i concursos, i una exposició de documents comercials en català.

Toni Ruscalleda

SPLASH/GLOP

Trucada d'ultratomba de Joan Gutemberg a Guillem Marconi.

Ei! Guillem... què tal...? Enhorabona, noi! en què penses gastar-te la **guita del premi**, tio? Què dius que muntaràs... Ah... 'tà bé, **ja t'arribarà?**, quant t'han donat...?, home... no és la prehistòrica però penso que 'tà bé... Tu, tio, parlem de la **història aquesta**, 'plica una mica el projecte, no...? Una TV per a invidents, home tio, no et dic pas que no, però com t'ho penses fer...? Ara, la tercera dimensió... sí, sí, un **palpador dactilogràfic**... interessant... Ja... I en què **consisteix** aquest circuit dermolàctic, ja... és la llet! dermos: pell, làctic de la llet... Així que els impulsos herzians es poden convertir en **impulsos dermogràfics** si s'utilitza com a medi de transmissió un mitjà làctic... Ah... i això dóna sensació de relleu. Però tio... Tu t'imagines **avionetes** polvoritzant l'ambient **amb llet** en pols descremada per afavorir la propagació de les ones... I quan penses començar amb 'xò...? **A l'agost**.. Ja...! i quan penses fer la primera emissió... què...? d'aquí a **tres mesos**... ja... **treballant a tota llet**...

Tu, deixem una mica de banda aquest tema que trobo interessantíssim, una pregunta que et volia fer des de sempre... tu, tio, perquè et vares inventar la ràdio...?(1) ja, ja m'ho **pensava** que alguna cosa d'això hi havia, no, si jo també ho hagués fet... Bé, **tu entendràs** que no ho vaig fer perquè tenia altra feina... sí... **la impremta**, i a mi no em varen donar cap Nobel... Tio, tu ets un despistat, que no home no, que no estic parlant de cap marca **de tabac**... (Aï! quin paio, li acaben de donar el premi Nobel de física i el tio tan panxo...) No, que no dic res, estava pensant **en veu alta**... Què has dit...? Escolta tio, a mi no m'insultis... Com, que la meva impremta no serviria per res si paral·lelament no s'haguessin descobert **les ulles**...? Escolta tio, que et penses que sóc la **Madame Curie**, jo, o què...? Mira, saps què et dic...**vés-te'n a prendre pel dial**.) (...)

(1)és evident que **MARCONI** va inventar la ràdio per escoltar **RADIO SALT**

Bel Bosch
Soundtrack: «Call from the grave» · Todd Rundgren
With Gary Windo · The music of Kurt Well

TALLER

F. FELIU

C/. Pere Coll
SALT

RADIO TV

electrodomestic

Joaquim Vilà Crous

Carrer Major, 243
Telèfon 23.29.71 - SALT

L'ACUDIT FOLL

LA VIDA AMB HUMOR

«Homnaje to Salt»

La Farga és la mostra més palesa del caràcter irreductible de Salt. I el Burxeta, la mà negra que tira llenya al foc. El foc de la independència-segregació saltenca. Algú havia de retre homenatge a la gernació de columnistes de secà que han fet possibles vuitanta-i-tants crits de reivindicació de la idiosincràcia que va de Can Tona a Can Píxera. Sí, algú ho havia de fer. I ho faig jo. El meu homenatge, agraït i emocionat, a tants saltencs i saltencques -alguns d'ells ja són morts; la majoria encara són vius; i una petita minoria són especialment «vius»- que han mantingut la torxa encesa -ximbum!- durant aquests darrers anys.

I també alguns giro-nins que s'han reencarnat

(talment una serp que muda la pell) en successives metamorfosis saltencques. En Narcís-Jordi Aragó i el Burxeta són d'aquests darrers, cosa que ha dignificat tant el tarannà saltenc com els mateixos interessats.

Em direu a què ve tant de bla-bla-bla. Sí, home, sí. No us esvereu, i mantingueu la confiança en el Burxeta. Tot això ha estat possible gràcies als mitjans de comunicació. La Farga, el Punt Diari, el «programa» -són paraules d'en Cebrià-han anat eixorivint les cendres, encara calentes, de la identitat saltenca, en moments no tan bons.

I no puc oblidar en Josep Cristòfol, en Tòfol, company de tantes penes i fatigues. I en Joan Carreres i Péra, mig periodista, mig

vicari, mig saltenc, mig poeta, mig cronista... i moltes altres coses compartides. Tots, tots s'han mantingut fidels, per sempre més, al servei d'aquest poble. Perquè, mantenir-se fidel al poble, és l'única manera de mantenir-se fidel al servei del Poble (per a qui piqui, li faig esment que el primer poble va en lletra minúscula, i el segon en majúscula. I ara seria bo que s'equivoqués; seria un detall digne del Burxeta).

Voldria poder citar, un per un, tots aquells que han fet possible La Farga des del primer moment.

Però resultaria feixuc. I m'haig d'accontentar amb fer com els americans; i dir «Hello, Boys!».

Ara m'agradaria poder parlar d'en Reagan i els

seus «boys». M'agradaria poder parlar dels mitjans de comunicació, que han posat al descobert aquest pallaso que té tant de poder. Però, m'embrancharia, com sempre faig, en disquisicions que no tenen res a veure amb el tema. I val més que ho deixi córrer.

Malgrat les seves limitacions i les seves mesquineses, els mitjans de comunicació són una gran cosa.

Burxeta